

چرا خواسته ۱۰ساله رهبر انقلاب عملی نشده است؟

محمدصادق کوشکی در گفت‌وگو با همشهری آنلاین

اختلاف ریشه‌دار پلنفرم‌های پخش آنلاین به‌ویژه «فیلمبو» با صداوسیما بالا گرفته است؛ تا جایی که پیمان جبلی، رئیس صداوسیما در نامه به رئیس‌جمهوری خواستار برخورد با این پلنفرم شده‌است؛ موضوعی که تبدیل به بحث‌های پر دامنه‌ای در افکار عمومی و تشکیک‌های اجتماعی پیرامون چگونگی فعالیت فضای مجازی و خلأ قانونی در این حوزه شده‌است.

محمدصادق کوشکی، استاد دانشگاه در گفت‌وگو با همشهری آنلاین به سوالات و ابهامات در این حوزه پاسخ داد. او می‌گوید: درباره فضای مجازی به‌شدت خلأقانون داریم و متولی رسمی و حاکمیتی حسن نمی‌شود. در ادامه مشروح گفت‌وگو با این استاد دانشگاه را می‌خوانید.

فضای مجازی امروز در معرض چه آسیب‌هایی قرار دارد و چه خلأها و فقدان‌هایی در این حوزه احساس می‌شود؟

منطقی این استست که وقتی پدیده‌ای وارد جامعه می‌شود، برای اینکه در راستای منافع جامعه باشد و باعث آسیب نشود، باید آن پدیده در حصار قانون قرار بگیرد و به وسیله قانون مهار شود. قانون سدی است که سیلاب پدیده‌های نوین را پشت خود مهار می‌کند تا سیلاب‌ها به جای تخریب به سود جامعه شود.

فضای مجازی یعنی هر آنچه بر بستر اینترنت می‌گذرد؛ از سایت‌ها و پایگاه‌های داده‌ها تا پیام‌رسان‌ها و شبکه‌های اجتماعی که در قالب‌های مختلف مثل سیلاب و تندآب بهاری شدید وارد کشور ما شد. در بسیاری از نقاط دنیا این سیلاب با سد قانون مهار ششد و از آن در راستای منافع و امنیت ملی بهره گرفتند. اتفاقا هر چه این جوامع نقش پررنگ‌تری در ابداع و تولید در این حوزه داشتند، قوانین سختگیرانه‌تری هم وضع کردند. امروز اتحادیه اروپا مجموعه قوانینی در حوزه فضای مجازی به‌منعای کلان دارد که بسیار سختگیرانه، دقیق و ریز است؛ چراکه این اتحادیه به‌عنوان سازندگان این فضا می‌داند که اگر آن را به وسیله قانون مهار نکند، جقدر می‌تواند مخرب و مشکل‌ساز باشد. در کشور ما اما هیچ مهار قانونی برای این پدیده وجود ندارد.

به‌نظر تان این وضعیت در ایران چگونه است؟
حکمرانی ما در موضوعات مشخصی اعمال می‌شود. اینکه فردی بخواهد نشریه‌ای منتشر کند در تمام مراحل قانون مشخص است؛ حتی درباره تخلفات و مجازات نشریه نیز قوانین دقیقی در نظر گرفته شده‌است. البته ممکن است از این قوانین ارزیابی‌های مختلفی شود، اما دقیقا مشخص است که به‌طور مثال مرجع قانونی نشریه کدام دستگاه و کدام اداره است، اما درباره فضای مجازی این‌گونه نیست. نوعی آشفتگی و پراکندگی وجود دارد و خلأ وجود مرجع قانونی مقتدر دیده می‌شود.

اگر کسی کتاب و نشریه‌ای را بدون مجوز منتشر کند، دقیقا مشخص استست که تحت چه فرایندی و با چه قوانینی با آن برخورد می‌شود، اما درباره فضای مجازی به‌شدت خلأقانون داریم و متولی رسمی و حاکمیتی حسن نمی‌شود.

نقش هر مرکز ملی فضای مجازی و شورای عالی فضای مجازی در این بین چیست؟

شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی فضای مجازی متولی راهبردها هستند. شورای عالی انقلاب فرهنگی در موضوع محتوا ورود می‌کند و شورای عالی فضای مجازی به بخش‌های فنی مسئله می‌پردازد. به‌طور کلی نیز شأن این دو شورا راهبردها و مسیرهای کلان است. امروز مشکل اینجاست که فضای مجازی موجود در کشور بحران شدید محتوا دارد. محتوایی که در این فضا تولید می‌شود، تابع قوانین جمهوری اسلامی نیست. تولید و انتشار محتوا در این عرصه به‌شدت دچار ضعف قانون است و در نتیجه فضای مجازی تبدیل به عرصه‌ای برای قانون‌شکنی، سودجویی، آسیب‌زدن به منافع عمومی و آسیب‌زدن به منافع ملی شده‌است. در چنین شرایطی اقلیتی محدود با استفاده از این خلأقانونی و حکمرانی و قانون، دیکتاتوری مجازی به‌وجود آوردند؛ چراکه ما در این فضا فقدان حکمرانی داریم.

توجه کنید اگر خودرویی جرانی را رد کند، دقیقا مشخص است که چگونه جریمه می‌شود و اگر جریمه را پرداخت نکند، چه اتفاقی رخ خواهد داد. راننده هیچ‌گزیری از مجازات تخلف خود ندارد و همه مسیره‌ها برای او بسته است، اما در عرصه فضای مجازی حکمرانی مفقود است و متولی اصلی این پدیده مشخص نیست؛ به‌طور مثال شورای عالی فضای مجازی می‌گوید این بخش به وزارت ارشاد و آن قسمت به صداوسیما مربوط است. اما نکته اینجاست که اینها ابزارهای لازم اعمال قانون ندارند؛ یعنی صداوسیما می‌گوید شرکتی در فضای مجازی رسما گردن‌کشی و خلاف قانون عمل می‌کند، اما من ابزاری برای جلوگیری از این شرکت ندارم. نتیجه این می‌شود که صداوسیما به در رئیس‌جمهوری نامه می‌زند که شما از طریق وزارت ارتباطات جلوی این موجود قانون‌شکن را بگیرید.

مثال دیگری می‌زنم. فرض کنید شرکتی بسدون اخذ مجوزهای لازم در حال فروش کالای غیراستانداری است. دقیقا مشخص است که کدام دستگاه می‌تواند با این فرد برخورد کند و همه عواقب آن روشن است، اما اکنون شرکتی مرتب در فضای مجازی قانون‌شکنی می‌کند و مرجع رسیدگی نیز دانه به او اطوار می‌دهد و از قانون‌شکنی او باخبر است، اما شرکت قانون‌شکن می‌گوید من به اخطار رسیدگی نمی‌کنم و هر کاری که می‌خواهی انجام بده! این به آن معناست که فضای مجازی ما عملا غرب وحشی شده‌است. در این غرب وحشی حاکمیت مفقود است و بدون حاکمیت بی‌نظمی رخ می‌دهد و هر بی‌نظمی همه رر می‌کند.

متن کامل را در همشهری آنلاین بخوانید

گزارش

تش بین ساترا و فیلمبو به دلیل پخش بیرون از

جریان سرریال سقوط، بار دیگر خلأهای قانونی در

پخش محتوای نمایشی در فضای مجازی را گوشزد

کرد. شوراهای تصمیم‌گیر و مراجع قانون‌گذار باید این اتفاق را به

تنش میان ساترا و فیلمبو به نفع جامعه نیست

موضوع اختلاف پلنفرم‌های پخش آنلاین به‌ویژه «فیلمبو» با ساترا و به‌تبع آن با صداوسیما امر تازه‌ای نیست، اما در روزهای اخیر و درپی نامه پیمان جبلی رئیس صداوسیما به سیدابراهیم رئیسی رئیس‌جمهور دوباره این اختلاف جدی شده‌است. بحث اما اینجاست که آیا این درخواست بیانگر وجود خلأقانونی در این زمینه است و قوانین و نهادهای فعلی

مانند شورای عالی فضای مجازی در این زمینه پاسخگو نیستند؟ غلامرضا منتظری، عضو کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه هنوز موضوع اختلاف اخیر ساترا و فیلمبو در کمیسیون مجلس مطرح نشده است و از جزئیات آن اطلاع ندارد، تأکید کرد: به‌هر حال هر پلنفرم یا نهاد فر هنگی باید طبق چارچوب‌های استانداری فعالیت کند و براساس چارچوب‌های تعریف‌شده پیش بروند و بهتر است.وی با بیان اینکه کمیسیون فرهنگی مجلس درباره این چارچوب‌ها بحث‌هایی داشته، اما دامه پیدا نکرده‌است، تأکید کرد: باید دوباره جلساتی در این زمینه برگزار شود.

این عضو کمیسیون فرهنگی مجلس در ادامه با تأکید بر اینکه یک نیاز و ضرورت است که هر نوع فعالیتی شفاف‌سازی و چارچوب‌های مشخصی برای آن تعریف شود، اظهار کرد: باید هر گونه فعالیتی در کشور براساس یک پیش‌بینی‌پذیری و آیندنگری صورت گیرد و این امر قطعا به نفع کشور خواهد بود و از اختلاف نظرهای ایگنونه جلوگیری خواهد کرد. این نماینده مجلس ادامه داد: مجلس و به‌ویژه کمیسیون فرهنگی این آمادگی را دارد که اگر سازمان‌هایی مانند وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی یا صداوسیما نیاز احساس کنند

بیابند و دغدغه‌های خود را مطرح کنند تا به آنها پاسخ اقباعی داده شود.

منتظری در پایان گفت: آنچه هست هر فعالیتی در کشور چه فرهنگی، چه رسانه‌ای و چه سینمایی و… باید چارچوب داشته باشند و نظر شخصی بنده این است که هر فعالیتی باید براساس ضوابط و چارچوب‌هایی شکل بگیرد که اسباب تنش اجتماعی و برداشت‌های ناروا نشود و همه بتوانند شفاف و روشن طبق قانون فعالیت کنند چرا که

چنین تنش‌هایی برای جامعه آسیب‌زا هستند و باید دغدغه‌های اینچینی را با تعامل و

در چارچوب قانون حل کرد.

فرهنگ

نشانه یک هشدار جدی تلقی کنند. مرکزی همچون شورای عالی انقلاب فرهنگی و ششورای عالی فضای مجازی با توجه به شرایط دیجیتال‌ی شده مصرف فرهنگی در کشور که به سرعت در حال گسترش است، باید هر چه زودتر دست به کار شوند. بدون شک

نبود قوانین شفاف و چالش بین ساترا و پلنفرم‌ها

تولیدشده مهمونی، جادو گر، نوبت لیلی در نماوا، جادو گر، باغی و جبران در فیلمبو و کلیله‌ودمنه در فیلمنت بدون دریافت مجوز انتشار از سوی ساترا در شبکه‌های آنلاین منتشر شدند. اخیر پخش سرریال سقوط در فیلمبو بار دیگر این تنش‌ها را افزایش داده و اظهارنظرها و جبهه‌گیری مدیران ذیربط ساترا و پلنفرم‌ها پر دامنه آن افزوده‌است. تصمیم‌گیران ساترا از یکسو و مدیران پلنفرم‌ها از سوی دیگر، خود را نسبت به پخش یا عدم‌پخش آثار در پلنفرم‌ها محق می‌دانند و به خواسته‌های یکدیگر تن نمی‌دهند. همین مسئله هم باعث شده که هر روز بر پیچیدگی ماجرا افزوده و گره‌های موجود کورتر شود.

قوانین شفاف نیست

یک کارشناس سواد رسانه در گفت‌وگو با همشهری آنلاین درباره چالش پیش‌آمده بین ساترا و پلنفرم‌ها نبود قانون شفاف و مشخص را مهم‌ترین عامل ایجاد چالش بین ساترا و پلنفرم‌ها دانست و گفت: اگر در این مورد قوانین و مقررات مشخصی داشته باشیم بی‌شک شاهد این دست‌جل‌ها نخواهیم بود. به‌نظر من قوانین در این زمینه شفاف نیست، اگر بود هر دو سوی ماجرا خود را ملزم به اجرای آن می‌دانستند. لیلی‌وصالی گفت: عدم‌شفاییت باعث می‌شود قوانین ضمانت اجرایی پیدا نکنند. به هر حال افراد وقتی با قوانین مشخص و الزام‌آور و غیرقابل تخطی و به‌تعمیری قابل دور زدن روبه‌رو شوند

چاره‌ای جز رعایت آن ندارند. این کارشناس سواد رسانه

ادامه داد: در تمام دنیا در این رابطه ضوابطی وجود دارد

متن کامل را در همشهری آنلاین بخوانید

و ذی‌نفعان ملزم به رعایت آن و همه قوانین جاری در آن رابطه هستند. این امر در ایران

هم به همین روال باید انجام شود و افراد باید به قوانین تمکین کنند.

تعامل نشده و بیشتر با خر خورد سلبی جایگاه خودش را در نمایش خانگی حفظ کرده‌است.

چنین نیست. در گماه اخیر ۴۰ سرریال به شرط انجام استعلام‌های لازم از ساترا، برای مجوز دریافت کردند و اشخاص مجوز دریافت کردند که ۴ طرح برای تولید سرریال گرفتند و در جلسات ما حضور داشتند. همینطور تعامل با تهیه‌کنندگان و مدیران سکوها

وجود دارد. سکوهایی که داریم هم مدیرانشان با ساترا در تعاملند و هم تهیه‌کنندگان سرریال‌ها. به‌عنوان نمونه حدود یک‌ماه و چند هفته پیش برنامه‌ای را تدارک دیده‌ایم که مدیران دارای مجوز از سوی ساترا دعوت می‌شوند و در کنار مدیران ساترا حضور می‌یابند. گفتوگوهایی که انجام می‌شود اگر چالش‌هایی وجود داشته باشد، نسبت به رفع آن چالش‌ها بحث خواهد شد. ضمن این گفت‌وگوها اگر مطالباتی‌اس ما دارند نسبت به آن مطالبات پاسخ خواهیم داد و اگر ما نکاتی داشته باشیم به آنها توضیح خواهیم داد. علاوه بر آن ما از نهادهای مرتبط با حوزه‌ها‌موریت‌فعالیتی سکوها دعوت می‌کنیم که تفاهنامه‌هایی داشته باشند تا کسب‌وکار مسئول سکور رونق بگیرد.

هم‌اکنون مشکل ساترا چیست؟

هم‌اکنون ما مشکل خاصی نداریم. همه سکوها از قانون تمکین می‌کنند و همه سرریال‌هایی که اکنون در نمایش خانگی نمایش داده می‌شوند مجوزهای لازم را از ساترا گرفته‌اند و فقط فیلمبو است که تمکین نمی‌کند. ما ۳۲۷سکو داریم که از ساترا مجوز گرفته‌اند. از میان این ۳۲۷سکو ۱۴۷سکو مرتبط با آثار نمایشی است. از این میان ۱۴۶سکو از قانون تمکین می‌کنند و برای آثارشان مجوز لازم را می‌گیرند. یک مورد که قبلا اطلاع‌رسانی شده بود بر نامه «پدر خوانده» مربوط به فیلم‌نت بود که آقای سر تیبی به ساترا مراجعه و برای مشکلاتی که وجود داشت اقدام کرد. شاید خواننده شما بگوید چند وقت پیش اعلام شد که پدر خوانده مجوز لازم را ندارد اما باید همین‌جا توضیح بدهم که ایشان مراجعه کردند و نسبت به اصلاح همت گماردند و مجوز لازم را دریافت کردند.

به فیلمبو اشاره کر دید. بعضی معتقدند که خارج کردن فیلمبو از نمایش خانگی باعث افزایش مخاطبان نسبت به برنامه‌های ماهواره‌ای می‌شود. به‌عنوان دست‌اندر کار نسبت به این انتقاد چه پاسخی دارید؟

وظیفه قانونی ساترا این است که «تنظیم‌گری» را انجام دهد و طبعاً اگر فیلمبو از قانون تمکین کند و بابت سرریال‌هایی که می‌خواهد تولید و پخش کند، مجوزهای لازم را دریافت کند و مانند آن ۱۴۶سکوی دیگر حوزه نمایشی تمکین لازم را نسبت به قوانین داشته باشد، این مشکلات به‌وجود نمی‌آید. چرا ما از این زاویه به موضوع نگاه نمی‌کنیم؟ یا ساترا مقصر است یا کسی که از قوانین تمکین نمی‌کند؟

به تنظیم‌گری ساترا اشاره کردید. مسئولیت شما هم در ساترا مرتب با همین موضوع است. برخی معتقدند ساترا هنوز با سینماگران وارد

هم‌شهری

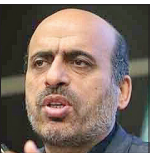
جای خالی مجلس در یک جدال

نبود قوانین شفاف با ضمانت اجرایی، ساترا و پلنفرم‌ها رماقبل هم قرار داده‌است

وقوانین شفاف زمینه فعالیت را آسان و همه‌گیر نکند، اعتماد و اقبال عمومی از مجموعه تولیدات ایرانی هم کاسته خواهد شد. روی گردانی مصرف‌کنندگان و ریزش مخاطبان کمترین ره آورد بی‌توجهی به خلأهای قانونی است.

شورای عالی فضای مجازی پاسخگو نیست

چندی است اختلاف پلنفرم‌های پخش آنلاین به‌ویژه «فیلمبو» با ساترا و به‌تبع آن با صداوسیما بالا گرفته‌است؛ چنان‌که پیمان جبلی، رئیس صداوسیما در نامه‌ای به سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور خواستار برخورد با این پلنفرم شده‌است. حال بحث این است که آیا این درخواست بیانگر وجود خلأقانونی در این زمینه است و قوانین و نهادهای

فعلی مانند شورای عالی فضای مجازی در این زمینه پاسخگو نیستند؟ محمدحسن آصفری، نماینده مجلس در این باره می‌گوید: اینکه صداوسیما «فیلمبو» را

رقیب خود می‌داند و به‌دنبال برخورد با آن باشد قانونی نیست و فیلمبو و دیگر پلنفرم‌های مجوزدار داخلی تا زمانی‌که در چارچوب ضوابط و قانون جمهوری اسلامی فعالیت می‌کنند، قانونی هستند و با فیلتر کردن آنها کار پیش نمی‌رود. ما معتقدم که به جای فیلتر یا برخورد سخت با این نوع اختلاف‌ها باید نشست و مسائل را با گفت‌وگو و تعامل حل کرد. آصفری تأکید کرد: اگر صداوسیما از شبکه‌ها و کانال‌هایی که دارد بهره‌گیرد و بنابر داتقه مردم برنامه بسازد، می‌تواند باعث شود به‌جای فیلمبو مردم جذب رسانه ملی شوند. این نماینده مجلس اضافه کرد: به جهت اینکه صداوسیما نتوانسته مخاطب لازم خود را جذب کند، نمی‌تواند صورت‌مسئله را پاک کند. این قابل قبول نیست و امیدواریم صداوسیما بیشتر تولید محتوا و برنامه داشته باشد و سرریال‌ها و فیلم‌های جذابی تهیه کند تا مردم بیشتر از صداوسیما بهره‌گیرند.

نایب‌رئیس دوم کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها در ادامه ضمن رد خلأقانونی در این زمینه گفت: منابع قانونی در این زمینه وجود ندارد که بخواهیم قانونی جدید برای این قضیه ایجاد شود. اگر قرار باشد برای هر قضیه و اختلاف بین مجموعه‌ها قانونی تصویب شود که نمی‌شود! صداوسیما می‌تواند از ابزارهای خود استفاده کند و مثلا امکان پخش

فیلم‌هایی که مردم با پول از دیگر پلنفرم‌ها تهیه می‌کنند

را ایجاد کند. این نماینده مجلس درباره ورود مجلس به

متن کامل را در همشهری آنلاین بخوانید

این موضوع گفت: به‌نظر من لزومی ندارد که مجلس به این دعوا ورود کند و اگر اقدامی

در این قضیه بخواهد صورت بگیرد…

انتشار ما شرکت کند و در همان جلسه اعتراض بررسی و جمع‌بندی شود. روال‌های مختلفی برای این موضوع تبیین شده و نامه اخیر رئیس سازمان صداوسیما به رئیس‌جمهور به‌دلیل آن است که واقعا آن نقش تنظیم‌گری که به سازمان صداوسیما محول شده، به خوبی ایفا شود.

پشتوانه حقوقی فعالیت ساترا چیست؟

توسط معاونت حقوقی ریاست‌جمهوری جمع‌آوری شده‌است. قبلا آن اسناد و قوانین مربوطه وجود داشته‌است اما امسال یک کار خوبی که معاونت حقوقی ریاست جمهوری انجام داد این بود که مدیر بالادستی قوانین را جمع‌کرد و به ما ابلاغ شد. ما هم آن را رسانه‌ای کردیم هم‌اکنون هم حاضرم آن نامه را در اختیار رسانه‌ها و شما قرار دهیم.

بحث حمایتی زیاد داریم. شما فقط این ۳ پلنفرم معروف را در نظر بگیرید. ما غیراز این پلنفرم، سکوهایی دیگری داریم که فرضا به دوره‌های آموزشی مانیاز پیدا می‌کنند. ما برای مدیران پلنفرم‌ها دوره آموزشی داریم. در دوره محتوایی هم دوره آموزشی داریم. شورای تولید و انتشار ما بسیاری مواقع وقتی پلنفرمی درخواستی برای مجوز داشته‌اند که ما در رسانه‌ها بازتاب‌های مثبتی داشته‌ایم. هم مدیران پلنفرم‌ها در گفت‌وگو با رسانه‌ها بازتاب‌های مثبتی داشته‌اند که ما در رسانه‌ایمان دیده‌ایم و هم تهیه‌کنندگان سرریال‌های نمایشی بازخورد مثبتی ارائه داده‌اند. عرایض به‌طور مشخص درباره سرریال «سقوط» نیست. به هر حال سقوط را نباید جدا از مسائل قبلی دانست. در همان نامه‌ای که آقای جبلی به رئیس‌جمهور نوشته بودند، این مسئله ذکر شده بود که در گذشته تخلفاتی وجود داشته‌است و صداوسیما با مکاتبه‌ای که داشته‌است ریاست محترم جمهوری خواسته که وقتی همه نسبت به قانون تمکین می‌کنند و یک پلنفرم آن تمکین را ندارد، آنجا تدبیری شود. تا به امروز ما روند اصلاحی را پیگیری کرده‌ایم. مکاتبات متعددی که ساترا با فیلمبو داشته‌تعمالی بوده. جلسه‌ای با دادستانی کل کشور داشتیم و در آن جلسه هم با رویکرد اصلاحی تصمیماتی گرفته شد که فیلمبو هم‌ترا می‌اخذ مجوز از ساترا اقدام کند. همانجا اعلام شد که اگر فیلمبو نسبت به اینکه فلان اثر مجوز گرفته و اعتراض دارد، این اعتراض نباید منجر به آن اثر منتشر شود بلکه قرار بر این شد که مشاور دادستان کل کشور در جلسات شورای

^[1] نبود قوانین شفاف با ضمانت اجرایی، ساترا و پلنفرم‌ها رماقبل هم قرار داده‌است

^[2] نبود قوانین شفاف با ضمانت اجرایی، ساترا و پلنفرم‌ها رماقبل هم قرار داده‌است